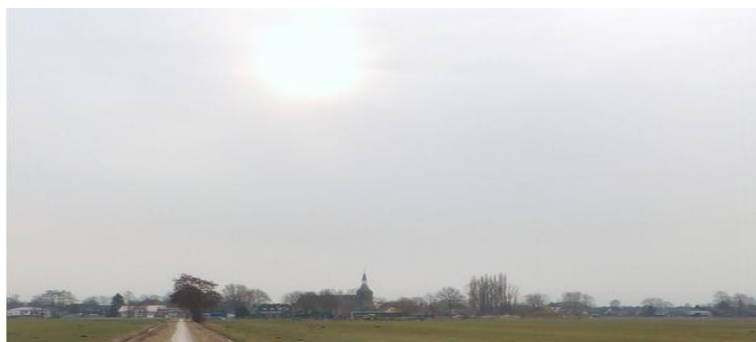

Beheervisie Openbare Ruimte

Gemeente Oldebroek

Gemeente Oldebroek
Afdeling Omgeving, Sectie beleid

Augustus 2011

Inhoudsopgave

1 Inleiding.....	7
1.1 Beheren is noodzaak.....	7
1.2 Aanleiding voor het opstellen van Beheervisie Openbare Ruimte 2011-2016.....	8
1.3 Structuurelementen.....	9
1.4 Leidraad voor de inrichting en ontwerp van de openbare ruimte (LIOOR).....	10
1.5 Kwaliteitscatalogus Openbare Ruimte.....	10
1.6 Het Oldebroeks kookboek.....	10
2 Beheer van de openbare ruimte.....	12
2.1 Beheerprincipes.....	12
2.2 De Kwaliteitscatalogus Openbare Ruimte.....	13
2.3 Begrippen beheer en onderhoud.....	14
3 Wettelijk kader.....	15
3.1 Kapitaalgoederen in de gemeentewet.....	15
3.2 Zorgplicht.....	15
3.3 Wegen.....	15
3.4 Groen- en speelvoorzieningen.....	16
3.5 Water en riolering.....	16
3.6 Flora – en Faunawet.....	17
3.7 Kabels en leidingen.....	17
3.8 Duurzaam inkopen.....	17
3.9 Overige wettelijke kaders.....	18
4 Ontwikkelingen in beheer.....	19
4.1 Beheerbewust ontwerpen en ontwerpbewust beheren.....	19
4.2 Samenwerken in beheer.....	19
4.3 Verantwoord ondernemen.....	20
4.4 Natuurlijk Beheer.....	21
4.5 Handhaving.....	21
5 Evaluatie van het beheer.....	22
5.1 Monitoring is een continue proces.....	22
5.2 'Waarstaatjegemeente' (2008).....	23
5.3 Burgerschouw.....	23
5.4 Quick scan.....	23
5.5 Meldingen.....	23
6 Beheervisie.....	25
6.1 Genuanceerde kwaliteitskeuzes.....	25
6.2 Centra: veilig, aantrekkelijk en goed bereikbaar.....	25
6.3 Woonwijken: schoon, heel en veilig.....	26
6.4 Hoofdonthoudingswegen: verkeersveilig, met een soepele verkeersafwikkeling.....	27
6.5 Bedrijventerreinen: functioneel en bereikbaar.....	27
6.6 Bijzondere woonwijken: schoon, heel en veilig.....	28
6.7 Begraafplaatsen.....	28
6.8 Buitengebied.....	29
6.9 Samenvatting.....	29
figuur 5	29
7 Financiële relatie inrichting - beheer.....	30
7.1 Inleiding.....	30

7.2 Hoger kwaliteitsniveau inrichting = hogere beheerkosten.....	30
7.3 Samenvatting.....	30
8 Financieel kader.....	31
8.1 Inleiding.....	31
8.2 Berekeningen.....	31
8.3 Voorzieningen.....	31
8.4 De algemene dienst (AD).....	31
8.5 Conclusie.....	32

Samenvatting

De Beheervisie Openbare Ruimte 2010-2020

De Beheervisie Openbare Ruimte 2010-2020 is opgesteld om invulling te geven aan afspraken uit het Bestuursakkoord 2010-2014 'Vernieuwen en verbinden'. Met name wordt ingegaan op de te realiseren kwaliteitsdoelstellingen en de financiële gevolgen hiervan voor het beheer van de openbare ruimte. De raad stelt op deze wijze de middellange tot lange termijn doelstellingen voor het beheer vast.

De beheervisie wordt minimaal om de 5 jaar opnieuw ter vaststelling aangeboden om in te kunnen spelen op maatschappelijke en andere ontwikkelingen en beleidsdoelstellingen die gevolgen hebben voor de wijze waarop het beheer van de openbare ruimte plaatsvindt of zou moeten plaatsvinden.

Omdat de gemeente niet overal een gelijke inrichting heeft of omdat de gewenste onderhoudskwaliteit verschilt is de gemeente in deelgebieden verdeeld. Daarnaast zijn de wettelijke kaders van invloed op de minimaal te realiseren kwaliteit. De gemeente Oldebroek heeft de volgende deelgebieden met een andere doelstellingen voor het beheer benoemt:

- (Winkel)centra
- Bijzondere woonwijken
- Hoofdontsluitingswegen
- Begraafplaatsen
- Woonwijken
- Bedrijventerreinen
- Buitengebied

In het beheer van de openbare ruimte worden drie niveaus nagestreefd: A (hoog), B (basis) en C (laag). Deze niveaus zijn gebaseerd op de 'Kwaliteitscatalogus openbare ruimte 2010', publicatie 288 (van de CROW). De huidige na te streven kwaliteitsniveaus per deelgebied zijn weergegeven in onderstaande figuur.

Beeldkwaliteit

(op basis van frequentie/beheersplan)

Centrum	A	B	C
Wegonderhoud		x	
Straatreiniging	x		
Onkruidbestrijding verharding	x		
Groen	x		
Spelen		-	-

Woonwijk	A	B	C
Wegonderhoud		x	
Straatreiniging		x	
Onkruidbestrijding verharding		x	
Groen		x	
Spelen		x	-

Hoofdontsluitingswegen	A	B	C
Wegonderhoud		x	
Straatreiniging		x	
Onkruidbestrijding verharding		x	
Groen		x	
Spelen	-	-	-

Bedrijventerreinen	A	B	C
Wegonderhoud		x	
Straatreiniging		x	
Onkruidbestrijding verharding		x	
Groen		x	
Spelen	-	-	-

Bijzondere woonwijk	A	B	C
Wegonderhoud		x	
Straatreiniging		x	
Onkruidbestrijding verharding		x	
Groen		x	
Spelen		x	-

Begraafplaats (met onderhoudsrecht)	A	B	C
Wegonderhoud	x		
Straatreiniging	x		
Onkruidbestrijding verharding	x		
Groen	x		
Spelen	-	-	-

Buitengebied	A	B	C
Wegonderhoud		x	
Straatreiniging			x
Onkruidbestrijding verharding			x
Groen		x	x
Spelen	-	-	-

Om een visuele indruk te krijgen in de verschillen tussen de kwaliteitsniveaus zijn in bijlage 1 de te kiezen ambitieniveaus opgenomen.

De ook door de CROW gedefinieerde kwaliteiten A+ (net opgeleverd, zeer hoog) en D (er ontstaan risico's met betrekking tot de aansprakelijkheid) zijn van een dusdanig niveau, dat de gemeente hiervoor of de middelen niet kan vrijmaken of deze risico-aansprakelijkheid niet wenst.

In de Kwaliteitscatalogus, die naar aanleiding van deze Beheervisie kan worden opgesteld, zijn alle beheerniveaus vertaald in meetbare doelen. Bij ieder niveau hoort een maatregelenpakket en een bijbehorend kostenplaatje. De keuze voor een ander kwaliteitsniveau heeft daarom altijd financiële gevolgen. Het Oldebroeks kookboek in bijlage 2 laat zien welke meer- of minderkosten horen bij een hogere of lagere beheerkwaliteit.

Op grond van reguliere inspectie door medewerkers van de afdeling Omgeving kan worden gesteld dat de in de beheersplannen opgenomen kwaliteit wordt gerealiseerd. Dit beeld wordt mede bevestigd door de enquête: 'Waarstaatjegemeente' (2008).

Het gemiddeld rapportcijfer dat respondenten geven aan de kwaliteit/beschikbaarheid van:

groen	6.2	spelen	5.8
wegbeheer	6.8	parkeergelegenheid	6.6

Belangrijkste conclusie(s) voor wat betreft de financiën benodigd voor het beheer van de openbare ruimte is dat de meerjarenbegroting moet worden gevuld door de areaalgegevens (uit de beheersystemen) te vermenigvuldigen met de bijbehorende eenheidsprijs (P*Q) en dat dit gebeurd op basis van de gewenste kwaliteit van het technisch en verzorgend beheer. Daarnaast zullen er ook posten in de meerjarenbegroting blijven die niet (volledig) op basis van P*Q kunnen worden onderbouwd. Hierbij moet worden gedacht aan bijvoorbeeld het Water- en Landschapsontwikkelingsplan en het project 'Verbetering leefomgeving'.

Voor investeringen in de openbare ruimte, anders dan reeds voorziene vervangingen die al in voorzieningen zijn opgenomen, dient apart budget aangevraagd te worden. Hierbij moet worden gedacht aan investeringen als gevolg van aanpassingen die zijn gericht op bijvoorbeeld sociale en/of verkeersveiligheid. Om deze aanpassing te kunnen uitvoeren zal de inrichting eerder dan de voorgenomen termijn worden vervangen. Hierdoor zijn er in de voorziening onvoldoende middelen beschikbaar om de gewenste investering te kunnen financieren. Voor het verschil zal apart budget moeten worden aangevraagd. Dit kan door de hierdoor ontstane areaalwijziging leiden tot hogere beheerlasten in de navolgende meerjarenbegrotingen.

1 Inleiding

1.1 Beheren is noodzaak

Het bestuursakkoord 2010-2014 -Vernieuwen en verbinden- beschrijft: "Oldebroek als een fraaie gemeente met landschappelijke schoonheid en een aantrekkelijk woon- en werkklimaat". Daarnaast hecht de gemeente veel waarde aan de kwaliteit van haar dienstverlening aan de burger. Ook is er uitdrukkelijk aandacht voor transparantie, een meer op diensten ingestelde organisatie en het beter vormgeven van het dualisme. In het bestuursakkoord 2010-2014 wordt met name gefocust op de bestuursstijl en de financiële vooruitzichten. De huidige en de te verwachten financiële ontwikkelingen laten het niet meer toe om slechts te volstaan de dingen (taken) op een iets lager niveau te blijven uitvoeren en voor het overige inhoudelijk ongewijzigd te laten.

Verder zijn de volgende uitgangspunten die van invloed zijn op het beheer van de openbare ruimte in het bestuursakkoord genoemd:

Financiën: Bezuinigingen mogen niet leiden tot kapitaalvernietiging;

Leefbaarheid dorpen en wijken: Gestreefd wordt een grotere participatie van inwoners bij het versterken van de leefbaarheid van hun woon- en leefomgeving. Om dit in goede banen te lijden moeten door de gemeente duidelijk de globale kaders worden vastgesteld. Het streven is om te werken met wijk- of dorpsbudgetten. Met afspraken over de besteding van deze middelen als het gaat om bijvoorbeeld de inrichting van de openbare ruimte;

Bedrijfsvoering: Het bevorderen van efficiëncymaatregelen ten aanzien van het beheer van de openbare ruimte, gebouwen en accommodaties en het toezicht op het gebruik van de ruimte. Daarbij blijft aandacht voor een acceptabel kwaliteitsniveau.

Hieruit zijn de volgende prestatieafspraken opgesteld:

- Het planmatig werken aan de bezuinigingsdoelstelling van 2011. Het voorleggen van concrete voorstellen aan de raad.
- Het vervaardigen van meerjarige uitwerkingsplannen bij investeringen en bezuinigingen.
- Een planmatige aanpak van een efficiënter beheer van de openbare ruimte, gebouwen en accommodaties.

In de beheervisie is dit verwoord in de onderstaande uitgangspunten.

Zorg voor de leefomgeving

De openbare ruimte is het visitekaartje van de gemeente. Het bepaalt mede of er sprake is van een attractief woon-, werk- en leefklimaat. Voor bedrijven en bewoners is de kwaliteit van de buitenruimte een reden om zich wel of niet ergens te vestigen. Uit onderzoek is gebleken dat de kwaliteit van de woonomgeving zelfs het gedrag van mensen beïnvloedt. Bovendien is bekend dat de economische waarde van de gemeente mede afhankelijk is van de kwaliteit en uitstraling van het openbaar gebied. Er bestaat een relatie tussen de openbare ruimte, de waarde van het onroerend goed en dus ook de inkomsten voor de gemeente vanuit de Onroerende Zaak Belasting (OZB), uiteraard bij gelijkblijvende tarifiering.

Al met al voldoende redenen om goed voor onze openbare ruimte te zorgen. Een zorg waarbij veel partijen betrokken zijn en waarmee nogal wat geld gemoeid is. Een zorg die vraagt om afstemming, doelmatige besteding van middelen en een planmatige aanpak.

Verantwoord beheer van kapitaalbezit

De openbare ruimte wordt bedacht, ontworpen en ingericht om in de behoeften van mensen te voorzien. De openbare ruimte vervult daarmee een belangrijke maatschappelijke functie. Het gaat bijvoorbeeld om het verplaatsen, verblijven en beleven. Door het gebruik, maar ook door natuurlijke omstandigheden zijn vrijwel alle voorzieningen aan slijtage onderhevig. Ook vinden er soms ongewenste activiteiten (bijv. vandalisme) en ontwikkelingen plaats. Zonder een actief beheer zou dit spoedig leiden tot verval en functieverlies.

De gemeente draagt als eigenaar van de openbare ruimte de verantwoording voor dit kapitaalbezit. Hierbij past een verantwoord beheer dat is gericht op de duurzame instandhouding en het functioneel gebruik van de openbare ruimte.

De gemeente Oldebroek beslaat ca 10.000 hectare, waarvan 536 hectare binnen de bebouwde kom valt. Van het buitengebied (9.464 ha) is ca 2.000 hectare in beheer van defensie (ASK).

De openbare ruimte in Oldebroek beslaat (globaal):

Lichtmasten	3.823 st
Verkeersborden	4.285 st
Verharding	130 ha
Wegberm buitengebied	66 ha
Openbaar groen (incl. begraafplaatsen)	105 ha
Speeltoestellen (openbare speelreintjes)	352 st
Riolering	252 km

1.2 Aanleiding voor het opstellen van Beheervisie Openbare Ruimte 2011-2016

In de uitwerking van de doorwrochte begrotingsanalyse is door de afdeling Omgeving de 'Taskforce beheersplannen' in het leven geroepen. Met deze Taskforce is ingezet op het actualiseren van de beheersplannen die gerelateerd zijn aan het beheer van de openbare ruimte.

In de huidige beheersplannen wordt uitgegaan van het streven om het beheer en onderhoud uit te voeren conform: 'Sober maar doelmatig beheer'. Welke kwaliteit men voor dit uitgangspunt krijgt is op meerdere manieren uitlegbaar en dus voor iedereen anders.

Om er voor te zorgen dat de geactualiseerde beheersplannen goed aansluiten op de wensen (kwaliteit) van de Oldebroeker bevolking is het wenselijk dat de raad zich uitspreekt over deze gewenste kwaliteit. Om deze vraag te kunnen beantwoorden is deze 'Beheervisie openbare ruimte' opgesteld. Met deze beheervisie wordt het mogelijk bij het opstellen, het uitvoeren en de evaluatie van beheer- en inrichtingsplannen de gewenste kwaliteit als uitgangspunt te nemen en deze aansluitend ook te toetsen (schouwen). Ook kan op deze wijze de financiële vertaling voor het beheer en onderhoud voor de korte en de lange termijn vorm worden gegeven en geborgd.

De beheervisie is ontwikkeld met het volgende doel:

Het ontwikkelen van een visie voor de openbare ruimte, waarbij de integraliteit van het beheer van de openbare buitenruimte centraal staat. Hierbij dient deze visie als hulpmiddel voor een optimale afweging van de inzet van de beschikbare financiële middelen in relatie tot de bestuurlijke doelstellingen.

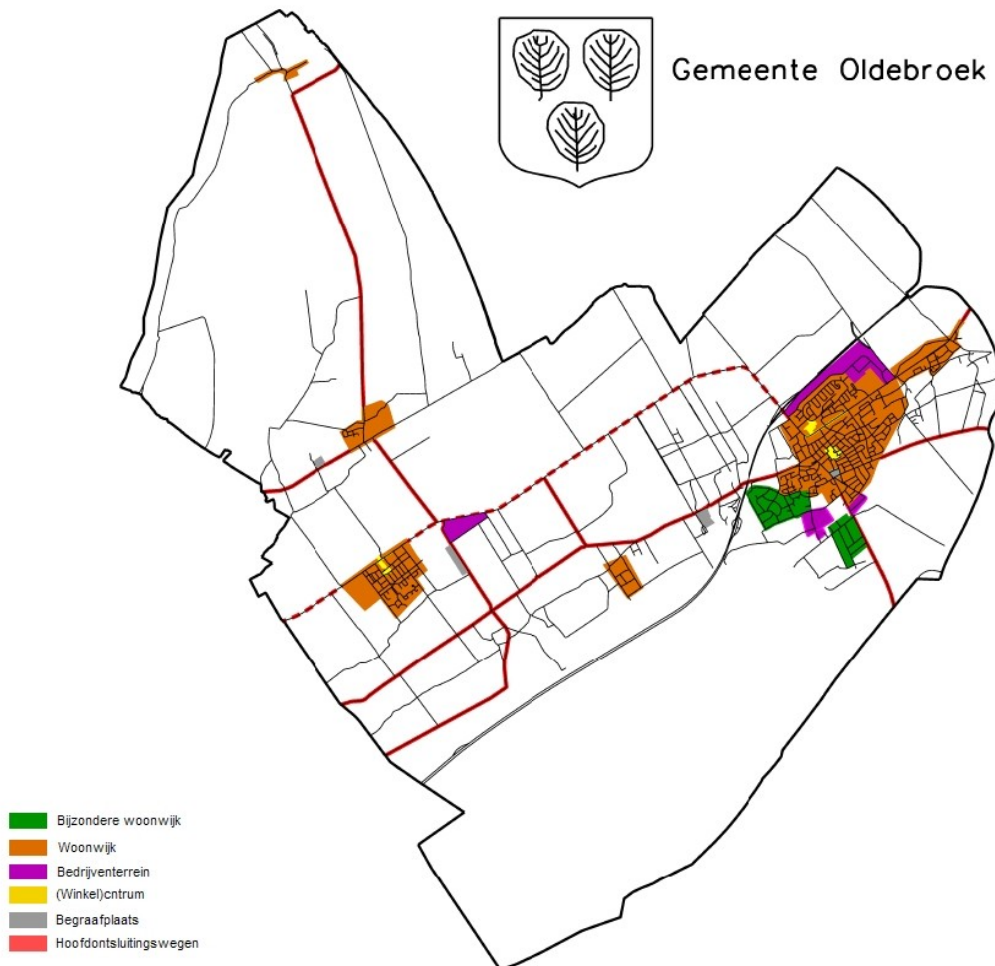
Voorgesteld wordt om de Beheervisie vijfjaarlijks door de raad te laten vaststellen, hierdoor worden de middellange tot lange termijn doelstellingen voor het beheer benoemd.

1.3 Structuurelementen

De gemeente is te verdelen in verschillende deelgebieden en structuren die ieder zijn eigen kwaliteitsdoelstellingen kennen. Met andere woorden: voor verschillende delen van de gemeente zijn verschillende niveaus te benoemen die het uitgangspunt vormen voor het inrichten én het beheer van de gemeente. Elk te onderscheiden deel van de gemeente heeft zijn eigen kenmerken en karakteristieken. In zowel de inrichting als het beheer van de openbare ruimte komt dat onderscheid tot uitdrukking. In deze beheervisie wordt uitgegaan van de volgende structuurelementen:

- (Winkel)centra
- Bijzondere woonwijken
- Hoofdontsluitingswegen
- Begraafplaatsen
- Woonwijken
- Bedrijventerreinen
- Buitengebied

In onderstaand figuur zijn bovenstaande structuurelementen in Oldebroek weergegeven.

Figuur 2 Structuurelementen Oldebroek

1.4 Leidraad voor de inrichting en ontwerp van de openbare ruimte (LIOOR)

In februari 2011 heeft het college besloten om zo spoedig mogelijk over te gaan tot het beschrijven van de randvoorwaarden qua inrichtings- en ontwerpisen van de openbare ruimte. Doel van deze randvoorwaarden is om bij aanvang van projecten, die invloed hebben op de (toekomstige) openbare ruimte, de initiatiefnemer zo volledig mogelijk te informeren over de gemeentelijke eisen. Ook worden in het stuk de overleg- en planbeoordelingsmomenten vastgelegd.

De afdeling Omgeving is momenteel bezig met het opstellen van deze 'Leidraad voor de inrichting en ontwerp van de openbare ruimte' (LIOOR).

De LIOOR dient een tweeledig doel:

- de initiatiefnemer en ontwerper vóóraf duidelijkheid verschaffen over de voorwaarden die moeten worden opgenomen in het programma van eisen van een project in de openbare ruimte. De LIOOR gaat als zodanig als een standaard programma van eisen gelden. De toepasselijke voorwaarden kunnen worden opgenomen in een projectgebonden programma van eisen;
- de beheerder krijgt toetsingscriteria aangereikt die kunnen worden gebruikt bij de beoordeling van plannen.

De LIOOR is een dynamisch document dat wordt aangepast aan de stand der techniek, vernieuwde inzichten en naar aanleiding van bijvoorbeeld proeven en praktijkervaringen. De LIOOR is daarnaast ook een middel om het principe van beheerbewust ontwerpen te realiseren (figuur 3).

figuur 3 beheer bewust ontwerpen

Het principe van beheerbewust ontwerpen komt kort samengevat neer op het streven naar het optimum tussen het ontwerp, de gebruiker en het beheer. Wanneer een ontwerp geen rekening houdt met de toekomstige gebruikers en/of beheerder is bij de realisatie al te voorspellen dat de beoogde gebruikers er geen of nauwelijks gebruik van gaan maken óf dat de beheerder het niet kan onderhouden vanwege specialistische werkzaamheden of beschikbaar budget.

1.5 Kwaliteitscatalogus Openbare Ruimte

De kwaliteitsdoelen voor de diverse structurelementen worden, na het vaststellen van de gewenste beheerambitie, vastgelegd en in beeld gebracht in de **Kwaliteitscatalogus Openbare Ruimte** voor het beheer van de openbare ruimte. Het doel van de kwaliteitscatalogus is om de kwaliteit zo concreet en meetbaar mogelijk te beschrijven. De kwaliteitscatalogus kan worden gebruikt bij de monitoring van de kwaliteit door de gemeente en in de toekomst met bewoners. Daarnaast kan het de basis vormen voor de onderhoudscontracten voor het onderhoud van de openbare ruimte. De in de kwaliteitscatalogus opgenomen kwaliteitsbeelden zijn opgesteld op basis van de landelijke CROW-systematiek. In paragraaf 2.2 wordt uitgebreid aandacht besteed aan de inhoud en opzet van de kwaliteitscatalogus.

1.6 Het Oldebroeks kookboek

Op basis van de uitgangspunten van de beheerplannen ('sober maar doelmatig') is per structurelement aangegeven welke kwaliteit op dit moment voor de onderdelen onderhoud wegen, bebording, lichtmasten, groen, spelen en riolering wordt nagestreefd. De uitgevoerde quick scan door de afdeling Omgeving geeft daarnaast een beoordeling welke kwaliteit op dit moment wordt gerealiseerd.

De kwaliteit die nu volgens de beheerplannen of de meerjarenbegroting wordt geleverd is vertaald in een bedrag wat is opgenomen in de meerjarenbegroting. Om een indicatie te geven van de meer- of

minderprijs van een keuze voor een hoger, respectievelijk lager kwaliteitsniveau, is het **Oldebroeks kookboek** ontwikkeld, opgenomen in bijlage 2.

De beheerkosten worden niet slechts beïnvloed door de keuze voor een hogere of lagere beheer kwaliteit, maar ook door de keuze voor een hogere of lagere inrichtingskwaliteit en de gemiddelde tijdsduur die zit tussen aanleg en volledige vervanging (rehabilitatie).

De financiële relatie tussen inrichting en beheer wordt in hoofdstuk 7 onder de loep genomen. Om de financiële relatie inzichtelijker te maken én opdrachtgevers de financiële consequenties te kunnen laten zien van een gewenste hogere inrichtingskwaliteit van de openbare ruimte, is kan een **menukaart inrichting en beheer** worden ontwikkeld.

Deze menukaart kan na de ontwikkeling als onderlegger worden gebruikt voor de rapportage over de financiële consequenties aan het bestuur.

2 Beheer van de openbare ruimte

In dit hoofdstuk worden eerst de principes beschreven die als vertrekpunt gelden bij het beheer van de openbare ruimte in Oldebroek. Aansluitend wordt ingegaan op de opzet van de beheerambitie en het mogelijke gebruik van de kwaliteitscatalogus. Het hoofdstuk sluit af met de uitleg van de drie kernbegrippen in het beheer.

2.1 Beheerprincipes

Bij het beheer van de openbare ruimte in Oldebroek worden onderstaande principes gevolgd:

- burger centraal;
- integraal en samenhangend;
- resultaatgericht;
- kwaliteitsgericht;
- gebiedsgericht.

Deze principes zijn ook opgenomen in de doelstelling en missie van de afdeling Omgeving:

'Bij het inrichten en het beheren van de openbare ruimte wordt gestreefd naar het realiseren en/of in stand houden van een duurzame leefomgeving, waarbij (het gebruik door) de klant (bestuur, burger en samenleving) centraal staat.'

De burger centraal

De Oldebroekse burger moet meer betrokken worden bij het beheer van de openbare ruimte. Zijn mening is van groot belang en bestuurlijk wordt grote waarde gehecht aan betrokkenheid en inbreng van de burger. Het versterken van de relatie tussen burger en bestuurder is een speerpunt in het gemeentelijk beleid. Bij de evaluatie van het beheer zal in de nabije toekomst steeds meer de mening van de bewoners worden gepeild.

Integraal en samenhangend

Alle onderdelen van de openbare ruimte, zoals wegen, groen en water worden in samenhang beschouwd. We zien immers op straat niet alleen een trottoir of een groenstrook, maar we bekijken alles in één oogopslag. Het valt bijvoorbeeld niet op dat een weg goed onderhouden is, als de aangrenzende groenstrook vol zwerfvuil ligt.

Integraal geldt verder ook bij onderhoudsprojecten in het kader van groot onderhoud of vervanging. Wanneer de riolering vervangen moet worden, leidt dit tot een dermate grote ingreep in het openbaar gebied, dat ook onderdelen zoals wegen, groen en verlichting moeten worden meegenomen.

Resultaatgericht

Resultaat telt in het beheer van de openbare ruimte. De gemeente Oldebroek stopt op termijn met sturen op de inspanning, maar gaat sturen op het bereikte resultaat (onderhoudskwaliteit). De afgesproken kwaliteit wordt nagestreefd met de inzet van de afgesproken middelen (menskracht, materiaal en geld). Als het beschikbare budget te klein is om de gestelde doelen te halen en een efficiëntere of effectievere bedrijfsvoering niet mogelijk blijkt, dan zal, in overleg met de raad, een herijking van de gestelde doelen moeten plaatsvinden.

Kwaliteitsgericht

De Beheervisie benoemt de technische beheerkwaliteit: de gewenste technische staat van onderhoud, waarmee de bestaande functionaliteit en veiligheid van de voorzieningen wordt gewaarborgd. Het resultaat van de beheerinspanningen is vastgelegd met objectieve, meetbare en toetsbare kwaliteitsnormen en onderhoudsniveaus. Dit zijn landelijke normen van het CROW. De kwaliteiten worden vast-

gelegd en in beeld gebracht in een **Kwaliteitscatalogus** voor het beheer van de openbare ruimte. Het doel van de kwaliteitscatalogus is om de kwaliteit zo concreet en meetbaar mogelijk te beschrijven. In paragraaf 2.2 wordt uitgebreid stilgestaan bij de kwaliteitscatalogus.

Gebiedsgericht

In de Beheervisie zijn de huidige kwaliteitskeuzes en ambities per gebiedstype op hoofdlijnen beschreven. De eisen die aan de openbare ruimte gesteld worden, kunnen immers verschillend zijn voor bijvoorbeeld een winkelcentrum ten opzichte van een woonwijk.

2.2 De Kwaliteitscatalogus Openbare Ruimte

De Kwaliteitscatalogus Openbare Ruimte, kortweg de Kwaliteitscatalogus, is/wordt de basis voor het opstellen van de onderhoudscontracten en -bestekken én voor het vergelijken van de kwaliteit van de openbare ruimte met de afgesproken kwaliteitsdoelen (beheerambitie). Voor de toetsing van de prestaties van de aannemer aan de gemaakte afspraken en omschreven kwaliteitsdoelen wordt de Kwaliteitscatalogus opgesteld die verder wordt uitgewerkt tot een zogenaamde inspectiemodule.

De Kwaliteitscatalogus wordt daarmee essentieel voor de monitoring van de kwaliteit en kan worden gebruikt bij de quickscan en eventuele (jaarlijkse) burgerschouw. De beheerambitie en de kwaliteitscatalogus zijn opgesteld op basis van de landelijke systematiek van de CROW, omdat deze systematiek is toegespitst op de werkbeschrijving in bestekken en werkwijze in de uitvoering van het onderhoud. Een voorbeeld is opgenomen in figuur 4.

Groen-beplanting-bosplantsoen-overgroei randen verharding of gras (RAW-hoofdcodes 70.13.14/70.13.64)									
A+		A		B		C		D	
De rand van de verharding of het gras is volledig zichtbaar.		De rand van de verharding of het gras is goed zichtbaar.		De rand van de verharding of het gras is redelijk zichtbaar.		De rand van de verharding of het gras is nauwelijks zichtbaar.		De rand van de verharding of het gras is niet zichtbaar.	
gemiddelde overgroei	lengte	gemiddelde overgroei	lengte	gemiddelde overgroei	lengte	gemiddelde overgroei	lengte	gemiddelde overgroei	lengte
0 cm per 100 m ²	≤ 10 cm per 100 m ²	≤ 25 cm per 100 m ²	≤ 40 cm per 100 m ²	≤ 40 cm per 100 m ²	≤ 75 cm per 100 m ²	> 40 cm per 100 m ²	> 75 cm per 100 m ²	> 40 cm per 100 m ²	> 75 cm per 100 m ²
maximale lengte overgroei	maximale lengte overgroei	maximale lengte overgroei	maximale lengte overgroei	maximale lengte overgroei	maximale lengte overgroei	maximale lengte overgroei	maximale lengte overgroei	maximale lengte overgroei	maximale lengte overgroei
0 cm per 100 m ²	≤ 30 cm per 100 m ²	≤ 45 cm per 100 m ²	≤ 75 cm per 100 m ²	≤ 75 cm per 100 m ²	> 75 cm per 100 m ²	> 75 cm per 100 m ²	> 75 cm per 100 m ²	> 75 cm per 100 m ²	> 75 cm per 100 m ²
takken in vrije doorgang		takken in vrije doorgang		takken in vrije doorgang		takken in vrije doorgang		takken in vrije doorgang	
nee		nee		nee		nee		ja	

Figuur 4 voorbeeld meetlat

De keuzemogelijkheden voor de gewenste kwaliteit van de openbare ruimte zijn:

- A+:** perfect onderhouden, als nieuw, niets op aan te merken, zeer schoon en netjes;
- A:** goed onderhouden, slechts incidenteel wat minder, vrijwel geheel schoon en netjes;
- B:** voldoende onderhouden, standaard en degelijk, wel wat op aan te merken, redelijk netjes;
- C:** enige achterstanden bij het onderhoud, sober, matig, niet netjes en vuil;
- D:** schade en grote achterstanden bij het onderhoud, zeer matig tot onaanvaardbaar en zeer vuil.

2.3 Begrippen beheer en onderhoud

Binnen het onderhoud onderscheiden we dagelijks en periodiek onderhoud en rehabilitatie (vervanging). Onderhoud is: 'Het uitvoeren van preventieve dan wel correctieve maatregelen om een object in goede staat te houden of te brengen, op een vooraf door de raad, vastgesteld kwaliteitsniveau'.

Dagelijks of klein onderhoud

Dagelijks onderhoud is gerelateerd aan herstellen van beschadigingen van kleine omvang. In het bijzonder ter verbetering van de verkeersveiligheid en ter voorkoming van verloedering van de openbare ruimte. Het serviceonderhoud naar aanleiding van verzoeken van bewoners valt binnen deze vorm van onderhoud. De BBV-notitie geeft als omschrijving: 'klein onderhoud is het onderhoud dat in het eerste jaar of het lopende planjaar op een klein gedeelte van het object wordt uitgevoerd'.

Voorbeelden: Het repareren van bestrating, meubilair etc., het ontstoppen van kolken en huisaansluitingen, het verhelpen van schade ten gevolge van vandalisme en storm.

Daarnaast vallen alle werkzaamheden die een frequentie hebben van 1 of meer keer per jaar ook onder deze noemer. *Voorbeelden: het straatvegen, onkruidbestrijding en kolkenzuigen.*

Groot onderhoud

Het groot onderhoud is gericht op de duurzame instandhouding van wegen, groenvoorzieningen, openbare verlichting etc. Dit onderhoud is gericht op het handhaven van de bestaande functies en gebruiksmogelijkheden, en het behalen van de reguliere planmatige levensduur.

Bij groot onderhoud wordt in beginsel geen wijziging aan de bestaande situatie aangebracht. De werken worden programmatisch en planmatig opgezet en uitgevoerd. In de BBV-notitie wordt groot onderhoud verstaan: 'onderhoud van veelal ingrijpende aard dat op een groot deel van het object wordt uitgevoerd en na een langere gebruiksperiode moet worden verricht'.

Voorbeelden: snoeien van beplanting en bomen, het bestraten en weer op hoogte brengen van verharding, het schilderen van lichtmasten en het verwisselen van lampen etc. Het betreft werkzaamheden met een cyclus van minder dan 1 maal per jaar.

Rehabilitatie

Rehabilitatie vindt plaats aan het einde van de reguliere levensduur. Door de vervanging van materialen en constructies vindt een fundamentele verandering plaats. Het is ingrijpend onderhoud dat de nodige afstemming vraagt met bewoners, ondernemers en andere gebruikers van de openbare ruimte. Hierdoor neemt de plan- en uitvoeringsfase in het algemeen circa twee jaar in beslag. In de beheerplannen wordt uitgegaan van één-op-één vervanging. Voorgaande geldt ook als uitgangspunt in de BBV-notitie.

Voorbeelden van rehabilitatie: onderhoud/vervanging van (delen van) wegen zonder de inrichting van de weg aan te passen, vervangen van verouderde groenvoorzieningen en verlichting etc.

Rehabilitatie is ook het uitgelezen moment om functionele wijzigingen door te voeren vanuit andere overwegingen en prioriteiten dan het technisch beheer, bijvoorbeeld het verhogen van de sociale veiligheid of toegankelijkheid van de openbare ruimte. Die functionele wijzigingen kunnen voor een beperkt deel worden gefinancierd uit de beheerplannen. De meerprijs die ontstaat bij de functionele wijzigingen zal middels een begrotingswijziging moeten worden aangevraagd.

3 Wettelijk kader

Dit hoofdstuk geeft een overzicht van de wettelijke kaders die van invloed zijn op het beheer van de openbare ruimte van de gemeente Oldebroek. De relevante wet- en regelgeving op landelijk, provinciaal en regionaal niveau wordt kernachtig beschreven. Voor het beheer van de openbare ruimte voldoet de gemeente aan de meeste van de wettelijke kaders binnen deze regelgeving.

3.1 Kapitaalgoederen in de gemeentewet

In artikel 212 van de Gemeentewet is geregeld hoe de uitgangspunten van het financiële beleid worden vastgelegd. In de meerjarenbegroting 2010-2013 wordt in paragraaf 5.3 'Onderhoud kapitaalgoederen' aangegeven wat het beleid is ten aanzien van de kapitaalgoederen. Hierin staat ondermeer dat het college zorgdraagt dat minstens eens in de vier jaar de beheerplannen en de daarbij horende financiële consequenties worden geactualiseerd en vastgesteld. De beheerplannen geven het kader weer voor het beheer en onderhoud inclusief het beoogde kwaliteitsniveau voor de kapitaalgoederen (wegen, kunstwerken, openbaar groen, water en straatmeubilair), met de (norm)kosten en het meerjarig budgettaire beslag. De Beheervisie Openbare Ruimte 2010-2020 geeft na vaststelling de kaders aan waarbinnen de beheerplannen worden opgesteld.

3.2 Zorgplicht

Er is geen overkoepelend wettelijk kader waarin voor gemeenten alle rechten en plichten met betrekking tot het beheer van de openbare ruimte vastgelegd zijn. De algemeen geldende wettelijke kaders zijn vastgelegd in het Nieuw Burgerlijk Wetboek. Daarnaast heeft de gemeente te maken met specifieke wet- en regelgeving van onder andere het rijk, de provincie en het waterschap.

Als algemeen uitgangspunt geldt dat de gemeente een zorgplicht heeft voor het handhaven en bevorderen van de veiligheid in de openbare ruimte. De gemeente moet kunnen aantonen dat door inspecties en onderhoud een optimale zorg heeft plaatsgevonden. Bij onvoldoende bewijs kan de aansprakelijkstelling leiden tot toekenning van schadevergoeding.

3.3 Wegen

De verantwoordelijkheden van de gemeente als wegbeheerder zijn het meest specifiek uitgewerkt en vastgelegd in de Wegenwet en de Wegenverkeerswet. De gemeente is verantwoordelijk voor het beheer en het onderhoud van alle op haar grondgebied liggende openbare wegen en wegwitruiting (verlichting, borden), die niet in beheer zijn van rijk, provincie of waterschap. De wegen buiten de bebouwde kom zijn vastgelegd in de gemeentelijke wegenlegger.

De Wegenwet vereist dat de beheerder door tijdig onderhoud zorgt voor het instandhouden van het in de wegen geïnvesteerde kapitaal. De Wegenverkeerswet legt de verantwoordelijkheid van de gemeente (als wegbeheerder) vast voor de publiekrechtelijke zorg voor de veiligheid. Beheer en onderhoud aan wegen is noodzakelijk. Hierbij wordt gewerkt conform het wegenbeheersplan.

Eind 1997 is het convenant Duurzaam Veilig afgesloten tussen onder meer het rijk, provincies en gemeenten. In grote lijnen is in dit convenant vastgesteld dat er een categorisering van wegen wordt gemaakt naar verkeersaders en verblijfsgebieden en dat deze wegen volgens bepaalde richtlijnen worden vormgegeven. Duurzaam Veilig biedt een aantal handvatten voor het inrichten, beheren en onderhouden van de openbare ruimte. Oldebroek voldoet aan de minimale eisen van Duurzaam Veilig.

3.4 Groen- en speelvoorzieningen

In het Attractiebesluit (Warenwetbesluit Attractie- en speeltoestellen) worden eisen gesteld aan de veiligheid van speeltoestellen. De beheerder is verantwoordelijk voor een goede plaatsing en installatie, inspectie en onderhoud. De resultaten van de inspecties worden bijgehouden in een digitaal logboek.

De zorgplicht voor het beoordelen van schade door bomen, bijvoorbeeld door omwaaien, wordt ingevuld door periodieke visuele inspecties. Daarbij wordt de VTA-methode (visual tree assessment) gehanteerd. Waar nodig wordt aanvullend onderzoek gepleegd. De resultaten van de VTA-inspecties worden bijgehouden in een digitaal logboek.

3.5 Water en riolering

Om afvalwater uit de woonomgeving te verwijderen is de riolering een onmisbare voorziening. Het zorgt in de eerste plaats voor de bescherming van de volksgezondheid, en daarnaast voor de bescherming van het milieu. De inzameling en transport van afvalwater zijn gemeentelijk taken, welke vanaf 2008 zijn aangevuld met de doelmatige inzameling en verwerking van hemelwater en het voorkomen van structurele grondwateroverlast. De wettelijke basis hiervoor is opgenomen in de nieuwe 'Wet Gemeentelijke Watertaken'. Volgens de Wet Milieubeheer dient elke gemeente te beschikken over een Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP). Hierin moet staan hoe invulling is gegeven aan de drie zorgplichten (afvalwater, hemelwater en grondwater). De invulling is afgestemd op de overige beleidsterreinen van de gemeente en het beleid van waterschap en provincie.

Europese Kaderrichtlijn Water (KRW)

Sinds eind 2000 is de Europese Kaderrichtlijn Water van kracht. Deze moet ervoor zorgen dat de kwaliteit van het oppervlakte- en grondwater in Europa in 2015 (uitstel mogelijk tot 2027) op orde is. In 2007 is het geïntegreerde KRW-WHP3-(3de waterhuishoudingsplan van provincie Gelderland)-proces doorlopen onder leiding van het waterschap. Bij dit gebiedsproces zijn gemeenten, provincie en diverse maatschappelijke instanties betrokken geweest. Dit heeft geresulteerd in de KRW-gebiedsnota Veluwe 2007.

Nationaal Bestuursakkoord Water (NBW)

Vanuit het Nationaal Bestuursakkoord Water ligt er de opgave om in 2015, met een doorkijk naar 2050, het watersysteem op orde te hebben. De doelstelling vanuit het NBW is het water zoveel mogelijk vast te houden, vervolgens te bergen en als laatste af te voeren.

Streekplaanuitwerking Waterberging

In 2006 is de Streekplaanuitwerking Waterberging door de Provincie vastgesteld. In de stroomgebieds-uitwerkingsplannen (SUP's) van waterschap Veluwe is het realiseren van de benodigde waterberging opgenomen. In gemeente Oldebroek zal de ruimte voor water vooral gevonden moeten worden in het verbreden van watergangen in de polder.

Vierde Nota Waterhuishouding

Het landelijk waterbeleid is vastgelegd in de Vierde Nota Waterhuishouding. Een belangrijk thema hierin is de optimalisatie van het waterbeheer in de stad door gemeenten en waterschappen gezamenlijk. Genoemde aandachtspunten hierbij zijn: de hydrologie (onder andere vasthouden van water),

ecologie, relatie van stedelijk water met de omgeving, de beleving van het water en de waterketen (drinkwaterbereiding en afvalwaterbehandeling).

3.6 Flora – en Faunawet

Ook in de Flora en Faunawet is sprake van een zorgplicht voor degene die projecten in de openbare ruimte voorbereidt en uitvoert. Degene die initiatieven neemt in de openbare ruimte, wordt geacht zo min mogelijk schade te berokkenen aan de flora en fauna. Voor de gemeente betekent de zorgplicht concreet dat zij in de toekomst voor de maatregelen in de openbare ruimte een gedragscode hanteert. Deze gedragscode is opgesteld door Eco Consult- Groen, Milieu & Management, IPC Groene Ruimte, Business Unit Advies (2005).

3.7 Kabels en leidingen

De Wet informatie-uitwisseling ondergrondse netten (WION), ook wel grondroerdersregeling genoemd, is op 1 juli 2008 in werking getreden. Sinds 1 oktober 2008 is het verplicht bij elke 'mechanische grondroering' een graafmelding bij het kadaster te doen.

De wet verplicht grondroerders tot het melden van grondroering en -bewerking. Wanneer kabels en leidingen worden gelegd moeten de beheerders al hun kabels en leidingen binnen vastgelegde kaders digitaal beschikbaar hebben en melden aan het Kadaster.

Doel van de wet

De wet beoogt gevaar of economische schade door beschadiging van ondergrondse kabels of leidingen te voorkomen. De wet vervangt de (vrijblijvende) zelfregulering zoals die bestond in de vorm van de Kabels en Leidingen Informatie Centrum (KLIC).

Verplichtingen netbeheerder

De netbeheerder is verplicht alle kabels en leidingen te registreren bij het Kadaster. Ook moet hij zorgen voor het actueel houden van het digitale kaartmateriaal waar zijn kabels en leidingen op zijn aangegeven. Verder verplicht de wet de netbeheerder om binnen 1 werkdag de ligging van kabels en leidingen beschikbaar te stellen aan iedere partij die van plan is om op mechanische wijze de grond te roeren. Wanneer de leidingen een gevaarlijke inhoud of een grote economische waarde vertegenwoordigen, dan moet de netbeheerder de locatie van de leiding ter plaatse aanwijzen aan de grondroerder.

Verplichtingen grondroerder (graver)

De grondroerder is verplicht om minstens 3 dagen voordat hij start met de werkzaamheden een melding bij het Kadaster te doen. Bij het uitvoeren van de werkzaamheden moet hij voorzichtig te werk gaan en is hij verplicht de tekeningen van de kabels en leidingen op de locatie beschikbaar te hebben.

3.8 Duurzaam inkopen

In het klimaatakkoord met het Rijk hebben de VNG en VROM afgesproken dat de gemeenten streven naar 100% duurzaam inkopen in 2015 (in 2010 75%). Door duurzaam in te kopen laten de deelnemers zien een bijdrage te willen leveren aan een toekomstbestendige wereld (op het gebied van mens, milieu en verantwoorde groei), het creëren van een markt voor duurzame producten en een voorbeeldfunctie te willen vervullen.

Hierbij moet voor groen worden gedacht aan het gebruik van (boom)kwekerijproducten die zijn gekweekt met minder anorganische bemesting en bestrijdingsmiddelen dan gebruikelijk en bij wegen aan het meer toepassen van herbruikbare materialen.

3.9 Overige wettelijke kaders

Andere relevante wetten en regels zijn bijvoorbeeld het Bouwstoffenbesluit en de ARBO. Het Bouwstoffenbesluit geeft de verplichtingen met betrekking tot hergebruik van materialen. En de ARBO schrijft veilige werkomstandigheden voor, bijvoorbeeld via afzettingen bij wegwerkzaamheden. De meer specifieke wet- en regelgeving is/wordt opgenomen in de respectievelijke beheerplannen.

4 Ontwikkelingen in beheer

In dit hoofdstuk worden de ontwikkelingen van de recente en afgelopen jaren en de plannen voor de nabije toekomst beschreven die voor het beheer van de openbare ruimte in Oldebroek van belang zijn.

4.1 Beheerbewust ontwerpen en ontwerpbewust beheren

In de afgelopen jaren is het meer en meer duidelijk geworden dat onderlinge afstemming tussen beheer en ontwerp van de openbare ruimte noodzakelijk is. Zeker nu er meer en meer door externe partijen in- en uitbreidingsplannen in de openbare ruimte voorbereiden en uitvoeren.

Met de LIOOR (zie 1.4) krijgt de ontwerper/initiatiefnemer duidelijke handvatten voor het ontwerpen van een beheerbare openbare ruimte en beschikt de beheerder over een toetsingskader. De LIOOR wordt in overleg tussen beheerders, projectleiders en beleidsmakers opgesteld en krijgt daarmee draagvlak in de organisatie. De komende jaren zal de toepassing en het gebruik van de LIOOR alle aandacht vragen. De LIOOR wordt een instrument waarvan de actualiteit continue aandacht vraagt.

4.2 Samenwerken in beheer

De gemeente Oldebroek onderzoekt de diverse vormen van samenwerking in het beheer van de openbare ruimte. In deze paragraaf worden de verschillende vormen kort besproken.

Publiek-private samenwerking

De gemeente heeft een wettelijke taak in het beheer van de openbare ruimte. Er zijn situaties waarbij de traditionele rolverdeling niet zo vanzelfsprekend is. Bijvoorbeeld wanneer sprake is van semi-openbare ruimte (openbaar toegankelijke ruimte in eigendom van particulieren). De gemeente staat hier ten aanzien van het beheer niet onwelwillend tegenover, zeker wanneer dit een verhoging van de kwaliteit oplevert.

Parkmanagement is hiervan een belangrijk voorbeeld. Hierbij gaat het meestal om het beheer van bedrijventerreinen, maar dit kan ook met bijvoorbeeld winkelcentra.

Binnen de gemeente Oldebroek geldt voor bedrijventerreinen dat het streven erop is gericht om de openbare ruimte zo beperkt mogelijk te houden en zo veel mogelijk uit te geven. Op deze manier wordt zo efficiënt mogelijk omgegaan met de beschikbare ruimte. Inmiddels heeft het college besloten te onderzoeken of het mogelijk is alle bedrijventerreinen te laten vallen onder het Keurmerk Veilig Ondernemen. Daarnaast wordt onderzocht wat de mogelijkheden zijn voor het invoeren van parkmanagement op bestaande en nieuwe terreinen.

Een recent voorbeeld van parkmanagement is de gesloten overeenkomst met de ontwikkelingsmaatschappij Hattermerbroek. Doel is een eenduidig beheer van bijvoorbeeld het groen in de openbare ruimte als op private terreinen.

Adoptie door bewoners van een deel van de openbare ruimte is een ander voorbeeld van publiek-private samenwerking. In de gemeente zijn bewoners actief die participeren in het onderhoud van de openbare ruimte, voornamelijk met het schoonhouden van de buitenruimte (onkruid en zwerfafval op speelterreintjes). Dit betekent in het algemeen een extra impuls in kwaliteit boven op de inspanning die geleverd wordt door de gemeente. De ervaringen van de gemeente met deze bewonersinitiatieven zijn, over het algemeen, zeer positief. "Iedereen wordt er beter van".

Een andere mogelijkheid is bijvoorbeeld de adoptie/sponsoring van rotondes in de hoofdwegenstructuur door ondernemers. Hierin zijn diverse varianten mogelijk:

- de sponsor bepaalt én betaalt de inrichting en het onderhoud van de rotonde. De gemeente stelt slechts de randvoorwaarden voor de inrichting op inclusief de wijze van reclame-uiting.
- de sponsor voorziet in het onderhoud van de rotonde of door inzet eigen personeel/aannemer of de sponsor betaald het onderhoudsbedrag aan de gemeente en die voert uit of laat uitvoeren.

Zowel bij parkmanagement, adoptie, als overdracht van beheertaken geldt dat de gemeente duidelijke afspraken moet en wil maken over het onderhoud én de inrichting van de openbare ruimte door derden om te voorkomen dat het beheer plaatsvindt op een manier die de gemeente ongewenst vindt. Het nog vast te stellen LIOOR geldt als richtsnoer voor elke externe partij die de (semi)openbare ruimte ontwerpt.

Verkoop van snippergroen

De beleidsnotitie 'afstoten openbaar groen' biedt bewoners de mogelijkheid om kleine "snippers openbaar groen" te kopen. Voorwaarden zijn dat het niet strijdig is met het bestemmingsplan, het geen structureel te handhaven groen betreft, er geen verkeersonveilige situaties door ontstaan en er geen riolering, kabels en leidingen in de grond liggen (tenzij hier met de kabel- of leidingeigenaar overeenstemming is). In het vierde kwartaal van 2011 wordt een voorstel tot aanpassing van de beleidsnotitie aan het college aangeboden. Na vaststelling van deze beleidsnotitie start de gemeente met het actief communiceren over de mogelijkheden tot de aankoop van openbaar groen.

Participatie

De gemeente Oldebroek hecht veel waarde aan participatie van bewoners bij totstandkoming en uitvoering van beleid.

In het beheer van de openbare ruimte kunnen bewoners in de toekomst worden betrokken bij het schouwen (zie hoofdstuk 5). Nu al hebben zij inspraak bij vrijwel ieder ontwerp van grote aanpassingen in de openbare ruimte. Bij het formuleren en bij de uitvoering van het speelbeleid hebben bewoners reeds vergaande zeggenschap, onder andere over waar en welke speeltoestellen worden geplaatst (binnen de vastgestelde beleidkaders).

Een belangrijk signaal uit de bewonersavonden is dat bewoners vinden dat zij in het algemeen laat betrokken worden bij de uitvoering van projecten, zoals een herinrichting van een straat. De uitdaging voor de gemeente in de komende jaren is bij het beheer van de openbare ruimte een zodanige vorm van participatie te organiseren, dat het beheer technisch, financieel en kwalitatief voldoet aan de afgesproken normen en tegelijkertijd de mening van bewoners zoveel mogelijk wordt betrokken bij de planvorming en uitvoering.

In het **bestuursakkoord** is in ieder geval bij meerdere onderwerpen de ambitie uitgesproken de betrokkenheid te vergroten, bijvoorbeeld bij de (her)inrichting van parken of andere plekken waar een nieuwe functie aan de openbare ruimte wordt gegeven.

4.3 Verantwoord ondernemen

Bij het beheer van de openbare ruimte wordt op verschillende manieren geprobeerd om mensen die in de reguliere arbeidsmarkt niet of niet gemakkelijk aan bod komen, werk te bieden. Zo is het groenon-

derhoudsbestek aangenomen door InclusiefGroep/Gresbo (WSW). Daarnaast wordt bij iedere onderhoudsklus in de openbare ruimte gekeken of de InclusiefGroep deze werkzaamheden zou kunnen uitvoeren.

Het aanbieden van werkzaamheden aan WSW zal zoveel mogelijk gebeuren op marktconforme basis. In de huidige (concurrerende) markt is dat niet altijd de meest voordelige manier. Daar staat tegenover dat in het bestuursakkoord tussen VNG en Rijk de rol van de gemeente en de bijbehorende financiering daarvan vanuit het Rijk onzeker zijn. Het niet inzetten van WSW kan leiden tot hogere kosten op het gebied van de sociale uitkeringen, door verminderde inzetmogelijkheden van WSW-geïndiceerden. De gevolgen daarvan ten opzichte van het prijsniveau van de uitvoering in de openbare ruimte zullen inzichtelijk moeten worden gemaakt.

4.4 Natuurlijk Beheer

In deze paragraaf wordt geformuleerd wat Oldebroek onder natuurlijk beheer verstaat en op welke wijze daaraan invulling wordt gegeven. Natuurlijk beheer betreft zowel groenbeheer als waterbeheer.

Groenbeheer

In Oldebroek wordt gestreefd om de diversiteit van de aanwezige plant- en diersoorten te behouden en waar mogelijk te bevorderen. Ongeveer een derde van het totale areaal groen wordt in Oldebroek natuurlijk beheerd. Het beheer is afgestemd op de ontwikkelingsfase van de begroeiing en bestaat uit het regelmatig uitvoeren van kleine ingrepen. Bij ingrepen in de bospercelen zal vaak gekozen worden voor het behoud van duurzame soorten (bijvoorbeeld beuk en eik boven grove den en berk) en voor soorten die het stedelijk dierenleven bevorderen (bijvoorbeeld bomen met holtes ten behoeve van vleermuizen en vogels).

Samengevat is bij natuurlijk beheer de successie richtingevend. Voor het meten van de resultaten van het natuurlijk beheer is een groot aantal kwaliteitsdoelstellingen beschikbaar. Het geheel dient verzorgd en esthetisch aantrekkelijk over te komen en een natuurlijk uitstraling te hebben. Natuurlijk beheer is niet minder, maar anders dan het op instandhouding gerichte cultureel beheer.

De beheerkwaliteitsniveaus in de Beheervisie zijn een aanduiding van het niveau van cultureel groenbeheer en zeggen niets over de hierboven genoemde kwaliteitsindicatoren. Een gebied met een lage beheerkwaliteit kan wel degelijk een hoge natuurkwaliteit hebben.

Waterbeheer

De Kaderrichtlijn Water gaat ervan uit dat in 2015 al het oppervlaktewater in Nederland in een goede ecologische toestand verkeert. De aanleg van natuurvriendelijke oevers is één van de instrumenten om daaraan een bijdrage te leveren. Verantwoordelijk voor de waterkwaliteit is het waterschap die in Oldebroek ook het beheer van vrijwel al het water verzorgt. De realisatie van natuurvriendelijke oevers is ook een doelstelling uit het Waterplan.

4.5 Handhaving

De afgelopen jaren is meer aandacht ontstaan voor de handhaving van gebruiksregels in de openbare ruimte. Bijvoorbeeld het handhaven van het hondenbeleid.

Streven is om de onderlinge relatie en samenhang tussen juist beheer, een juiste inrichting en juist gebruik van de openbare ruimte te benadrukken. Deze drie kritische succesfactoren kunnen niet zonder elkaar. In de komende jaren is blijvend aandacht nodig voor het onjuist en ongewenst gebruik van de buitenruimte. Bijvoorbeeld het zonder vergunning of toestemming in gebruik nemen van gemeentegrond door particulieren als tuin of parkeerplaats is ongewenst en dient te worden aangepakt.

5 Evaluatie van het beheer

In dit hoofdstuk komen de verschillende manieren waarop de kwaliteit van de openbare ruimte wordt of kan worden gemeten aan de orde. De tevredenheid van de burger over de kwaliteit wordt ondermeer gemeten met de 'Waarstaatjegemeente.nl' (5.2) en in de toekomst kan dit wellicht ook met een burgerschouw (5.3). Naast de reguliere inspecties zal door de beleidsmedewerkers 1 maal per jaar een Quicksan (5.4) worden uitgevoerd. Daarnaast kunnen burgers en bedrijven in de gemeente Oldebroek hun meldingen (5.5) over de openbare ruimte kwijt via de frontoffice van de afdeling Omgeving. De resultaten van de verschillende metingen worden separaat of in de jaarrekening gerapporteerd.

5.1 Monitoring is een continue proces

Metten is weten. Dat geldt ook voor de beheerkwaliteit. De gemeente meet daarom jaarlijks op diverse manieren of de afgesproken kwaliteit wordt behaald:

De quick scan.

De afdeling Omgeving wil starten met het jaarlijks uitvoeren van een visuele meting door steekproefsgewijs op 50 locaties de kwaliteit te meten aan de hand van de (nog op te stellen) kwaliteitscatalogus;

Technische inspecties.

Voor wat betreft de verschillende technische inspecties worden deze zo veel mogelijk door de werkvoorbereiders/toezichthouders zelf gedaan. Er zijn inspecties die samen met een extern bureau worden verricht. Het gaat dan om de controle van de technische staat van de speeltoestellen, de wegen, de riolering en openbare verlichting. De VTA (Visual Tree Assessment) bij bomen wordt door de gemeente (buitendienst) zelf gedaan;

Beheercontrole.

Het dagelijks beheer van de openbare ruimte wordt wekelijks gecontroleerd en bijgestuurd. Een nieuwe inspectiemethode, gebaseerd op de kwaliteitscatalogus, moet worden ontwikkeld;

De 'Waarstaatjegemeente'.

Eens per 2/3 jaar wordt een enquête verspreid onder de bewoners van Oldebroek. In deze enquête wordt ondermeer naar de mening gevraagd over de kwaliteit van de openbare ruimte;

De burgerschouw.

Het is de bedoeling dat bewoners van Oldebroek zich in de nabije toekomst kunnen uitspreken over hun oordeel over de kwaliteit van de openbare ruimte met dezelfde meetmethode als de quickscan: de kwaliteitscatalogus. Hiervoor is een eenvoudig opnameformulier ontwikkeld, zie bijlage 3.

De technische inspecties en beheercontrole hebben als doel te meten of de uitvoerder en aannemers/eigen dienst hun werk hebben gedaan volgens de afspraken. De quickscan en de burgerschouw meten de beheerkwaliteit en het onderzoek van 'Waarstaatjegemeente' meet de tevredenheid daarover bij de bewoners. In onderstaande paragrafen wordt kort stilgestaan bij de resultaten van de uitgevoerde monitoring. Ook zijn de meldingen uit het meldingsstelsel geanalyseerd.

5.2 'Waarstaatjegemeente' (2008)

Het gemiddeld rapportcijfer dat respondenten geven aan de kwaliteit/beschikbaarheid van:

groen	6.2	spelen	5.8
wegbeheer	6.8	parkeergelegenheid	6.6

Het rapportcijfer geeft weer in wat de respondenten vinden van de gemiddelde kwaliteit. Een 6 en hoger betekent dat men vindt dat de kwaliteit/beschikbaarheid voldoende is.

Wanneer er in de toekomst gewerkt gaat worden met de kwaliteitscatalogus, kan deze vraag gerichter worden gesteld, omdat er dan met referentiebeelden gewerkt kan worden.

5.3 Burgerschouw

De bedoeling is om in de toekomst jaarlijks een aantal punten door verschillende bewonerspanels te laten schouwen met behulp van de speciaal voor dit doel (nog) te maken vereenvoudigde versie van de kwaliteitscatalogus.

5.4 Quick scan

Jaarlijks gaan de beleidsmedewerkers van afdeling Omgeving een "quick scan" uitvoeren. De toetsing vindt plaats met behulp van de (nog op te stellen) kwaliteitscatalogus. Deze quick scan vindt random plaats door de gehele gemeente Oldebroek. De quick-scan geeft een gedetailleerdere kijk op het behalen van de kwaliteitsdoelstellingen, dan de burgerschouw. Daar waar de doelstellingen niet worden gehaald, worden de gegevens geanalyseerd om te zien op welke manier de gestelde doelen wél gerealiseerd kunnen worden.

5.5 Meldingen

jaar	aantal	opmerkingen
2008	2.250	incl. containers (589)
2009	2.500	incl. containers (563)
2010	2.000	nawee containers (49)

Uit bovenstaand overzicht blijkt dat er in de afgelopen jaren jaarlijks veel meldingen worden gedaan over de openbare ruimte. Hieruit blijkt dat de frontoffice van de afdeling Omgeving een laagdrempelige manier is om een melding te kunnen doen over de openbare ruimte.

Meldingen zijn echter geen objectieve manier om kwaliteit te monitoren en een toename van meldingen hoeft niet te betekenen dat de kwaliteit van de openbare ruimte achteruit gegaan is of dat bewoners ontevreden zijn. Uit de resultaten van 'Waarstaatjegemeente' (2008) blijkt dat laatste in ieder geval niet. Het meldingssysteem is echter wel een hulpmiddel om de belangrijkste trends 'te zien'. Het aantal meldingen en het onderwerp van de meldingen wordt jaarlijkse geanalyseerd. Steeds blijkt dat het aantal en het onderwerp van de meldingen overeenkomen met de zaken waar, dat of het daarop volgende jaar, extra aandacht voor is ingepland. Denk hierbij onder andere aan de vervanging van de

huisvuilcontainers (en uitbesteden van de afvalinzameling incl. meldingen hierover) en de gewijzigde werkwijze rondom het onderhoud van het openbaar groen.

Het doen van meldingen wordt aangemoedigd en is een zeer bruikbare indicator voor de kwaliteit van de buitenruimte. Keerzijde is wél dat de afhandeling van meldingen een groot beslag legt op de beschikbare tijd en capaciteit van de organisatie. De klachten werden in de afgelopen jaren binnen gemiddeld 7 dagen behandeld.

6 Beheervisie

Centraal in de Beheervisie staat de technische beheerkwaliteit. In dit hoofdstuk worden de kwaliteitsambities voor het beheer en onderhoud beschreven voor de verschillende gebiedstypen.

6.1 Genuanceerde kwaliteitskeuzes

Algemeen uitgangspunt van de Beheervisie is dat de kwaliteit van de openbare ruimte niet overal hetzelfde hoeft te zijn. Op basis van een ruimtelijke en functionele typering kan een onderscheid gemaakt in verschillende structurelementen (hoofdstuk 1). Dat zijn gebieden die qua functie, aard of inrichting met elkaar overeenkomen. Op basis daarvan zijn voor het onderhoud vergelijkbare ambities opgesteld.

De kern van de Beheervisie is het vastleggen van de kwaliteitsambities voor de onderscheiden structurelementen. De bundeling van structurelementen waarvoor afzonderlijke kwaliteitsambities zijn geformuleerd is als volgt:

- (Winkel)centra
- Bijzondere woonwijken
- Hoofdontsluitingswegen
- Begraafplaatsen
- Woonwijken
- Bedrijventerreinen
- Buitengebied

In de volgende paragrafen wordt een korte typering van de structurelementen gegeven. Tevens worden de ambities met betrekking tot de verschillende onderdelen aangegeven. Deze zijn uiteindelijk in een kwaliteitsmatrix vastgelegd.

6.2 Centra: veilig, aantrekkelijk en goed bereikbaar

Gebiedstypering

Winkel- en centrumgebieden zijn centraal gelegen in de woonkernen Wezep en Oldebroek. Ze vervullen een centrumfunctie vanwege de aanwezigheid van winkels en voorzieningen. Kenmerk voor al deze gebieden is de hoge gebruiksdruk van met name voetgangers en fietsers. Naast “verkeersgebied” worden deze centra vooral ook als verblijfsgebied gebruikt.

De gebieden zelf hebben over het algemeen een sterk verkeersaantrekkende werking, wat resulteert in de noodzaak van parkeervoorzieningen voor auto's en fietsenstallingen. Belangrijk kenmerk in de avond en de nacht is dat deze gebieden, vooral ten opzichte van het gebruik overdag, overwegend stil en verlaten zijn.

Ambitie:

de openbare ruimte is aantrekkelijk, uitnodigend, toegankelijk, sociaal veilig en overzichtelijk

Winkel en centrumgebieden moeten attractief zijn. Ze moeten uitnodigen om te verpozen en te verblijven. Een goede begaanbaarheid van deze gebieden staat voorop. In deze gebieden wordt veelvuldig gebruik gemaakt van kinderwagens, rollators, winkelwagens etc. Een vlakke bestrating met een goed comfort is hier vereist. Er is, zeker in de avonduren wanneer winkelpanden gesloten zijn, sprake van een grote mate van anonimiteit. Daarom wordt met een goed niveau van openbare verlichting mogelijke onveiligheidsgevoelens in de avonduren weggenomen.

Winkels en de weekmarkt hebben een sterk verkeersaantrekkende werking. De inrichting van de openbare ruimte is of wordt daar op afgestemd. Vooral een goede bewegwijzering en een duidelijke verkeersstructuur zijn belangrijk.

Beheerkwaliteit algemeen: kwaliteit B

Kwaliteit B is het vertrekpunt voor de kwaliteitsambities in de centrumgebieden. Voor de meeste onderdelen van de openbare ruimte is dat passend bij het ambitieniveau. Maar voor het groen en netheidsonderhoud (zwerfvuil en onkruid op verharding) is een hoger niveau (A) noodzakelijk.

Groen en meubilair: kwaliteit A

Voor het openbaar groen is cultureel beheer van een hoge kwaliteit gewenst. Hoogwaardig en netjes verzorgd groen draagt bij aan de uitstraling van de centra. Groen van een hoge kwaliteit zal minder snel vervuilen en worden vernield. Dit is in deze intensief bezochte gebieden uitermate belangrijk. Voor het meubilair zoals banken en papierbakken geldt hetzelfde. Deze voorzieningen moeten schoon en heel zijn. Eventuele schade wordt snel en adequaat hersteld. Ook hier geldt dat een schone omgeving past bij het representatieve karakter en minder snel uitnodigt tot vervuiling of vernieling. Vervuiling en vandalisme worden ontmoedigd door intensief onderhoud. Er is daarom voortdurend aandacht voor het verwijderen van zwerfafval, het legen van papierbakken en het snel herstellen van schade, zodat de openbare ruimte schoon en heel blijft.

6.3 Woonwijken: schoon, heel en veilig

Typering

De woonwijken beslaan een groot deel van de openbare ruimte. De woonfunctie staat centraal en de openbare ruimte is hierop ingericht. De woongebieden omvatten een gevarieerd areaal. Er worden verkeersgebieden onderscheiden zoals wegen en parkeervoorzieningen. Daarnaast worden ook gebieden met een verblijfsfunctie onderscheiden, zoals woonerven, pleinen, groengebiedjes en speelplekken. Ook water en groen maken deel uit van het woongebied en zorgen mede voor een aantrekkelijke woonomgeving.

Ambitie: De openbare ruimte is veilig, functioneel en schoon. Maatwerk samen met bewoners staat voorop.

De algemene kwaliteitsambities gelden als vertrekpunt voor de kwaliteit van alle woonwijken in de gemeente Oldebroek. Daarnaast hebben college en raad aangegeven dat zij graag maatwerk per buurt, of straat zien. In overleg met bewoners en andere belanghebbenden wordt dit maatwerk concreet ingevuld door de dorpscontactambtenaren. Hierbij zal voornamelijk het accent liggen op het aspect schoon en heel: schoonmaken en schadeherstel.

De verkeersveiligheid en de sociale veiligheid vragen voortdurende aandacht. Een goede openbare verlichting vormt hierin een belangrijk onderdeel. Samen met andere partners, bijvoorbeeld woningbouwcoöperaties, wordt gestreefd naar een goed verlichte woonomgeving.

Functionaliteit van de woongebieden staat voorop. Het gebruik van de openbare ruimte is divers en de inrichting en het beheer zijn hierop afgestemd. Er worden verblijfsgebieden en verkeersgebieden onderscheiden met elk hun eigen specifieke inrichtings- en beheersconsequenties.

Beheerkwaliteit algemeen: kwaliteit B

De woonwijken kennen een zeer gevarieerd gebruik van de openbare ruimte. De te beheren onderdelen zijn vaak kleinschalig van omvang en nauw met elkaar verweven, wat grote consequenties heeft voor het beheer en onderhoud. Bijvoorbeeld de kleinschalige woonerven en smalle woonstraten met parkeerplaatsen, drempels, bebording, bomen in de verharding, kleine beplantingsvakken, verlichting, meubilair etc. Als algemene kwaliteitsambitie voor de woongebieden geldt de kwaliteit B. Dit is voldoende voor een functionele instandhouding van de aanwezige voorzieningen. Een redelijke, reële en doelmatige kwaliteit, met ruimte voor enige nuances en maatwerk in het wijkbeheer.

6.4 Hoofdontsluitingswegen: verkeersveilig, met een soepele verkeersafwikkeling

Typering

Oldebroek kent een duidelijke structuur van hoofdontsluitingswegen. Dit zijn de wegen die de dorpen onderling verbinden en die de gemeente verbinden met het regionaal en landelijk wegennet. De wegen zijn van belang in het kader van de bereikbaarheid. Ze hebben een hoge verkeersintensiteit, met een hierop afgestemde inrichting en beheersintensiteit. De wegen zijn ingebed in een overwegend groene omgeving met een natuurlijk karakter.

Ambitie: verkeersveiligheid en een goede doorstroming staan voorop

De hoofdwegen kennen een hoge verkeersintensiteit. De inrichting van de weg, het onderhoud hiervan en het snelheidsregime zijn hieraan aangepast. Doorstroming en bereikbaarheid zijn leidend in het beheer. Onderhoudsmaatregelen worden tijdig

uitgevoerd, zodat grotere ingrepen niet eerder dan noodzakelijk behoeven te worden uitgevoerd.

Overlast voor het verkeer door stagnatie in de doorstroming wordt daarmee zoveel mogelijk beperkt. De tijdige uitvoering van het onderhoud geldt niet alleen voor de verhardingen, maar ook voor de verkeersregelinstanties en de openbare verlichting.

Beheerkwaliteit algemeen: kwaliteit B

Alle te beheren onderdelen van de hoofdwegenstructuur zoals de asfaltverharding, de markeringen, de bebording, de verlichting, het groen de kunstwerken en de verkeersregelinstanties etc. vergen een regulier onderhoud overeenkomstig de kwaliteit B.

6.5 Bedrijventerreinen: functioneel en bereikbaar

Typering

De verschillende bedrijventerreinen hebben een divers karakter, wat wordt bepaald door het type bedrijven. Voor bedrijventerreinen is een goede bereikbaarheid en vindbaarheid belangrijk. Daarnaast is de veiligheid op en rond de terreinen van belang. Ook de algehele uitstraling van de terreinen wordt meer en meer een factor van betekenis vanwege de menging met andere functies (publiekgerichte functies als showrooms, onderwijs, woon-werkcombinaties, etc.).

Ambitie: functioneel, bereikbaar en samenwerking met ondernemers

De gemeente levert een functionele kwaliteit van de openbare ruimte die vergelijkbaar is met die van de woongebieden. Wanneer vanuit het oogpunt van representatie een hogere kwaliteit gewenst wordt, zal een inbreng van de bedrijven zelf moeten komen. In de toekomst kan dit voor meer gebieden worden uitgebouwd naar een vorm van parkmanagement.

Beheerkwaliteit algemeen: kwaliteit B

De afgesproken kwaliteit van de openbare ruimte voor de bedrijventerreinen is kwaliteit B. Deze kwaliteit garandeert een veilig gebruik. Bedrijventerreinen hebben een sterke aantrekkende werking op verkeer vooral op terreinen waar volumineuze detailhandel en transport zijn gevestigd. In het beheer wordt rekening gehouden met het economisch belang van bedrijven; er wordt zorggedragen voor een goede bereikbaarheid.

6.6 Bijzondere woonwijken: schoon, heel en veilig

Typering

De bijzondere woonwijken beslaan een beperkt deel van de openbare ruimte. De woonfunctie in vrijstaande woningen op ruime kavels in een 'bosrijke omgeving' staat centraal en de openbare ruimte is hierop ingericht. De bijzondere woongebieden omvatten de 'Kleine Landhuisbouw' en het 'Juliana-park'. De bosrijke omgeving wordt vormgegeven door aanwezige bosvakken óf door de aanwezige beplanting op de kavels zelf. Parkeren vindt plaats op eigen terrein of in de (gras)berm. Ook het verlichtingsniveau van de openbare verlichting is aangepast naar het karakter van de wijk.

Ambitie: De openbare ruimte is veilig, functioneel en schoon. Maatwerk samen met bewoners staat voorop.

De algemene kwaliteitsambities gelden als vertrekpunt voor de kwaliteit van alle woongebieden in de gemeente Oldebroek. Daarnaast hebben college en raad aangegeven dat zij graag maatwerk per buurt, of straat zien. In overleg met bewoners en andere belanghebbenden wordt dit maatwerk concreet ingevuld door de dorpscontactambtenaren in combinatie met de beheerder. Hierbij zal voornamelijk het accent liggen op het aspect schoon en heel: schoonmaken en schadeherstel.

Beheerkwaliteit algemeen: kwaliteit B

De afgesproken kwaliteit van de openbare ruimte voor de bijzondere woonwijken is kwaliteit B. Deze kwaliteit garandeert een veilig gebruik.

6.7 Begraafplaatsen

Typering

De gemeente heeft 4 gemeentelijke begraafplaatsen in beheer en onderhoud. In 2008 is hiervan afgesproken dat de onderhoudskosten van de begraafplaatsdelen waarvoor in het verleden geen onderhoudsrecht (toen begraafplaatsrecht) is betaald, worden ondergebracht in het beheerplan Groen. De inrichting van deze locaties is van oudsher al sober; gazon met gedenktekens en minimale voorzieningen in de vorm van paden etc. In deze beheervisie zijn deze lasten al ondergebracht in de onderscheiden beheerdelen. Zo zijn de onderhoudskosten voor de begraafplaats aan de Stationsweg volledig ondergebracht in het benodigde budget voor de woonwijken en het oude deel van begraafplaats Eekelenburg in het budget voor het buitengebied.

Voor de overige begraafplaatsdelen geldt dat zij worden onderhouden uit de opbrengsten gegenereerd door het onderhoudsrecht en een bijdrage uit de algemene dienst. Dit is vastgelegd in het raadsbesluit van 30 september 2008.

Ambitie: schoon, netjes, cultureel en waar mogelijk natuurlijk

Tijdens de opstelling van de begraafplaatsvisie is raadsbreed aangegeven dat het uiterlijk van de begraafplaatsen behouden moet worden en in de toekomst minimaal een gelijke inrichting en uiterlijk moeten hebben. Waarbij gestreefd wordt naar een cultureel uiterlijk maar waar mogelijk wordt aangesloten aan de reeds aanwezige waarden. Bij toekomstige uitbreidingen wordt daarom bijvoorbeeld gekeken op welke wijze bestaande beplanting kan worden ingepast. Ook het toepassen van meer naar de te vervullen functie gekozen beplanting maakt hier onderdeel van uit.

Beheerkwaliteit algemeen: kwaliteit A

De begraafplaatsen zijn de pels in het Oldebroeks groenbeheer. Dit geldt zowel voor de inrichting als het beheer. Daarom wordt beheerkwaliteit A nagestreefd.

6.8 Buitengebied

Typering

Oldebroek beslaat een vrij groot gebied (ca. 10.000 ha) en heeft daardoor een fors buitengebied van ca 9.464 ha. Een deel hiervan is in gebruik bij defensie (ca 2000 ha), het overige deel is in gebruik bij agrariërs, landgoederen, vakantieparken en woonfuncties. Langs de wegen die dit buitengebied ontsluiten liggen wegbermen al dan niet voorzien van (boom)beplanting en watergangen.

Ambitie: veilig en natuurlijk

De onderhoudskwaliteit is gericht op het veilige gebruik van de openbare ruimte en waar dat mogelijk is zo natuurlijk mogelijk.

Beheerkwaliteit algemeen: kwaliteit B

6.9 Samenvatting

De doelstellingen zoals verwoord in voorgaande paragrafen, zijn schematisch voorgesteld in figuur 5. Per structuurelement – centra, woongebieden, bijzondere woongebieden, hoofdwegen, bedrijventerreinen, buitengebied, begraafplaatsen – worden de kwaliteitsambities opgesomd voor de verschillende onderdelen van de openbare ruimte. In de Kwaliteitscatalogus worden alle niveaus vertaald in meetbare doelen. Bij ieder niveau hoort een maatregelenpakket en bijbehorend kostenplaatje. De keuze voor een ander kwaliteitsniveau heeft daarom altijd financiële gevolgen. Het Oldebroeks kookboek in de bijlage laat zien welke meer- of minderkosten horen bij een hogere of lagere beheerkwaliteit.

Beeldkwaliteit

(op basis van frequentie/beheersplan)

Centrum	A	B	C
Wegonderhoud		x	
Straatreiniging	x		
Onkruidbestrijding verharding	x		
Groen	x		
Spelen		-	-

Woonwijk	A	B	C
Wegonderhoud		x	
Straatreiniging		x	
Onkruidbestrijding verharding		x	
Groen		x	
Spelen		x	-

Hoofdontsluitingswegen	A	B	C
Wegonderhoud		x	
Straatreiniging		x	
Onkruidbestrijding verharding		x	
Groen		x	
Spelen	-	-	-

Bedrijventerreinen	A	B	C
Wegonderhoud		x	
Straatreiniging		x	
Onkruidbestrijding verharding		x	
Groen		x	
Spelen	-	-	-

Bijzondere woonwijk	A	B	C
Wegonderhoud		x	
Straatreiniging		x	
Onkruidbestrijding verharding		x	
Groen		x	
Spelen		x	-

Begraafplaats (met onderhoudsrecht)	A	B	C
Wegonderhoud	x		
Straatreiniging	x		
Onkruidbestrijding verharding	x		
Groen	x		
Spelen	-	-	-

Buitengebied	A	B	C
Wegonderhoud		x	
Straatreiniging			x
Onkruidbestrijding verharding			x
Groen		x	x
Spelen	-	-	-

figuur 5

7 Financiële relatie inrichting - beheer

7.1 Inleiding

In hoofdstuk 6 zijn de verschillende kwaliteitsdoelstellingen voor het beheer beschreven.

In het Oldebroeks kookboek (bijlage 2) is weergegeven welke meer- of minderkosten horen bij een hoger of lager kwaliteitsniveau van beheer. De beheerkosten worden echter niet alleen beïnvloed door de keuze voor een hogere of lagere beheer kwaliteit, maar ook door het niveau van inrichting en gebruikte materialen.

In dit hoofdstuk wordt kort ingegaan op de financiële relatie tussen de inrichting en het beheer.

7.2 Hoger kwaliteitsniveau inrichting = hogere beheerkosten

Een hoger kwaliteitsniveau bij de inrichting leidt tot hogere beheerkosten. De hogere beheerkosten worden voornamelijk veroorzaakt door duurder materiaalgebruik waardoor vervanging duurder is. De vierkante meterprijs is hoger zowel bij het inrichten als bij de vervanging. De vervangingskosten maken immers deel uit van de beheerkosten.

Als voorbeeld twee soorten bestratingsmateriaal:

betonstraatsteen: € 15,- m²

gebakken betonstraatsteen: € 25,- m²

Bij gelijke afschrijvingstermijn zijn de kosten voor het gebakken materiaal hoger. Hier komt nog bij dat bij het herstraten van gebakken materialen tot wel 15% breuk voorkomt, die dus al voor het verstrijken van de afschrijvingstermijn moet worden vervangen.

Samengevat: de keuze voor een hogere inrichtingskwaliteit leidt naast hogere kosten voor de aanleg zelf ook tot hogere beheerkosten. Echter in het geval van het gebruik van bijzondere materialen leidt een lager onderhoudsniveau niet per definitie tot lagere beheerlasten.

De afspraak die in dat verband kan worden gemaakt is dat bij ieder plan of project en bij elke investering in de openbare ruimte inzichtelijk wordt gemaakt welke structurele financiële beheerkosten die investering met zich meebrengt (zie hierover ook hoofdstuk 8, Financiën).

Een actueel voorbeeld is de éénmalige kwaliteitsimpuls in het kader van het project verbetering leefomgeving, 70-tiger jaren wijken. In het kader van dit project zijn al de nodige wijzigingen in de openbare ruimte tot stand gekomen.

7.3 Samenvatting

In dit hoofdstuk is de relatie tussen de inrichtings- en beheerkosten verduidelijkt. De belangrijkste conclusie is: de beheerkosten nemen toe door een duurder inrichting, ook al geldt hetzelfde beheer-niveau. Dat onderstreept het belang van de te maken afspraak dat van alle investeringsimpulsen in de openbare ruimte de financiële beheergevolgen inzichtelijk gemaakt worden en aan het bestuur ter besluitvorming worden voorgelegd (zie hierover hoofdstuk 8).

8 Financieel kader

8.1 Inleiding

In deze Beheervisie zijn voor de benoemde financiële gebieden (wegen, groen, spelen, verlichting, straatreiniging, bebording en riolering) financieel doorgerekend voor de lange termijn. De besluitvorming over beheerbudgetten vindt jaarlijks op twee momenten plaats: in de voorjaarsnota en de begrotingsbehandeling. De financiële gevolgen worden op die momenten aan het bestuur ter besluitvorming voorgelegd. Voor het beheer van de openbare ruimte zijn beheerplannen opgesteld. In de beheerplannen zijn de nodige budgetten voor dagelijks onderhoud, groot onderhoud en rehabilitatie berekend. De meeste van de beheerplannen worden gevoed uit één financieringsbron: Algemene Dienst (AD). Uitzondering hierop is het onderhoud van de begraafplaatsdelen uitgegeven na 2008 (onderhoudsrecht) en de riolering (rioolheffing).

8.2 Berekeningen

Alle berekeningen voor het dagelijks en groot onderhoud en de rehabilitatie zijn uitgevoerd op het prijspeil van 2011. Alle ramingen voor de rehabilitatie zijn berekend uitgaand van de langste beheercyclus (uitgegaan van reële levensduur van de activa).

Voorgesteld wordt de cijfers jaarlijks te indexeren voor de inflatie. De berekeningen zijn voorts inclusief 15% Voorbereiding, Administratie(overhead) & Toezichtkosten maar exclusief BTW.

Voor de berekening is gebruik gemaakt van de meest recente gegevens (april 2011) uit de beheersystemen over arealen, aantallen en oppervlaktes etc. De berekeningen voor het dagelijks en groot onderhoud worden jaarlijks bij het opmaken van de begroting opnieuw gedaan. Hierbij wordt ook gerapporteerd over de wijzigingen die in het areaal zijn opgetreden (verkoop van bijvoorbeeld reststroken groen, aankoop t.b.v. uitbreiding begraafplaatsen, maar bijvoorbeeld ook gevelde maar niet herplante bomen en overdracht gronden uit het grondbedrijf).

8.3 Voorzieningen

Uit de voorzieningen wordt het groot onderhoud en de rehabilitatie in de openbare ruimte gefinancierd. De voorzieningen zijn als het ware de spaarpot voor al het groot onderhoud en rehabilitatie in de openbare ruimte. Voor investeringen in de openbare ruimte, anders dan voorziene vervangingen en groot onderhoud die al in de voorzieningen zijn opgenomen, moet apart budget worden aangevraagd.

In de individuele beheerplannen zal worden gerapporteerd over de ontwikkeling van de voorzieningen (zowel in de zin van toevoegingen als onttrekkingen). De verwachting is dat de piek in die uitgavenpost ligt vanaf het jaar 2060 en dan met name wegen en riolering.

Kortom: de voorzieningen zijn een spaarpot waaruit slechts die zaken kunnen worden gefinancierd, waarvoor de voorzieningen zijn bedoeld: het uitvoeren van groot onderhoud en rehabilitatie van de openbare ruimte.

8.4 De algemene dienst (AD)

Dagelijks en periodiek onderhoud wordt gefinancierd uit de Algemene Dienst (AD). Bij het jaarlijks opnieuw berekenen van de budgetten wordt steeds de recente wijziging in wet en regelgeving (zoals de Flora- en Faunawet en de WION) meegenomen en worden telkens de meest recente kostenontwikkelingen meegenomen (inclusief aanbestedingsresultaten). Dit alles uitgevoerd volgens het door de raad vastgestelde kwaliteitsniveau.

8.5 Conclusie

De belangrijkste conclusie voor wat betreft de beheerfinanciën is dat de opgebouwde voorzieningen zorgvuldig beheerd moeten blijven om in de toekomst de te verwachten grote uitgaven voor bijvoorbeeld de vervanging van wegen te kunnen financieren.

Voorgesteld wordt om de afspraak te maken dat voor alle investeringsimpulsen in de openbare ruimte de financiële beheergevolgen moeten worden berekend en aan het bestuur ter besluitvorming moeten worden voorgelegd. Dit is van levensbelang voor de 'dekkingsgraad' van de voorzieningen. Met andere woorden: voor investeringen in de openbare ruimte, anders dan voorziene vervangingen die al in de voorzieningen zijn opgenomen, dient apart beheerbudget aangevraagd te worden. Ook moeten de mutaties in areaal in de beheersystemen worden gemuteerd, zodat de beheerplannen up-to-date blijven.